

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-2-81 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 04-78/1116-283
Karar Tarihi : 9.12.2004

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Murat GENCER,
Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
M.Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN.

B- RAPORTÖRLER : Derya YENİŞEN, Ilgaz SARIOĞLU

20

C- ŞİKAYET EDEN : Meriç Büro Makinaları Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Kervangeçmez Cad. Hark Sok. No: 40
80300 Mecidiyeköy/İstanbul

**C- HAKKINDA
ÖNARAŞTIRMA
YAPILANLAR**

: Fotokopi makinesi ithal eden firmalar

30

E- DOSYA KONUSU : Fotokopi makinesi ithalatçıları tarafından makinelerinin yine kendi şirketlerince tedarik edilen orijinal sarf malzemeleriyle kullanılmasını teşvik eden veya zorunlu kılan uygulamaların, 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddeleri kapsamında ihlale yol açtığı iddiası.

40

F- İDDİALARIN ÖZETİ : Meriç Büro Makinaları Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. sahibi Recep Meriç tarafından gerek şikayet dilekçesinde gerekse raportörlerce yapılan görüşmede özetle;

- Piyasada esas olarak fotokopi makinası ithal eden firmaların müşterileri ile yaptıkları bakım anlaşmalarının rekabeti önlediği,
- Bu bakım anlaşmalarında firmaların bakım/tamir hizmeti verebilme şartı olarak sarf malzemelerinin kendilerinden alınması koşulu getirdiği,
- İthalatçı firmaların bakım anlaşmalarından esas gelirlerinin sarf malzemesi satışından kaynaklandığı,
- Bu nedenle ithalatçı firmaların bu malzemeleri daha yüksek fiyatla sattığı,
- Diğer taraftan bağımsız ithalat yapan firmaların ise orijinal ürünleri daha düşük fiyata müşterilere temin edebildikleri,
- Ancak müşterilerin bakım anlaşmaları nedeniyle daha ucuz olsa bile ilk etapta kendilerini tercih etmedikleri,
- Bu sorunun özellikle kamu ihaleleri için geçerli olduğu, kamuda çalışan yöneticilerin bu yönde bir insiyatif kullanmak istemedikleri, dolayısıyla kamu ihalelerinde sıkıntı çekildiği,

- 50 - Ama yine de en son Kartal Devlet Hastanesi'nin açtığı ihalede yetkililerle yapılan ikna edici görüşme sonucunda ihalenin kendilerine verildiği,
- Öte yandan özel sektöre satış yapmanın daha kolay olduğu ve kopya başı sistemler için böyle sorunların yaşanmadığı,
- Bağımsız ithalatçıların ihaleler dışında esas müşterilerini 4 grupta toplamanın mümkün olduğu, bunların kırtasiyeler, "Copy Center"lar, bağımsız teknik servisler ve ellerinde stok bulunmaması durumunda distribütör firmalarının kendileri olduğu ve bu müşteri gruplarının toplam sarf malzemesi pazarının %35-40'ını oluşturduğu,
iddia edilmektedir.

- 60 **G- DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu kayıtlarına 1.9.2004 tarih ve 4822 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 18.10.2004 tarih ve 2004-2-81/İİ-04-DY sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 27.10.2004 tarihli ve 04-69/984-M sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

- 70 İlgili karar uyarınca düzenlenen 2.12.2004 tarih ve 2004-2-81/ÖA-04-DY sayılı Önaraştırma Raporu 6.12.2004 tarih, REK.0.06.00.00/192 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-78 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Önaraştırma raporunda;

- 80 - Makine ithalatçısı teşebbüslerin hiçbirinin Türkiye fotokopi makinesi pazarında hakim durumda bulunmadığı, dolayısıyla inceleme konusu uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında olmadığı,
- Makine ithalatçısı teşebbüsler arasında, bakım anlaşmalarında bu teşebbüslere ait sarf malzemelerinin kullanılmasının zorunlu kılınmasına ilişkin bir anlaşma veya uyumlu eylem olduğuna dair herhangi bir belge veya bulguya rastlanmaması nedeniyle Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir ihlal bulunmadığı,
- Bu nedenlerle ilgili teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı
ifade edilmiştir.

I- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1.İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

- 90 Şikayet konusu uygulamalar, fotokopi makineleri ve bu makineler ile birlikte kullanılan sarf malzemelerini kapsamaktadır.

Özel ve kamusal işyerlerinden oluşan müşteriler, çeşitli makine markaları arasında belirli teknik kriterler bazında ve fiyat konusunda karşılaştırma yapmak suretiyle tercihlerini kullanırlar. Farklı markalarda makineler, dakikada kaç kopya bastıklarına göre segmentlere ayrılmakta, hemen her markanın bu

100 segmentlere ilişkin makineleri bulunmaktadır. Bu durumda, mevcut markaların müşterilerin taleplerini karşılayabilecek ürün portföyüne sahip olduğu, dolayısıyla farklı makinelerin müşteriler nezdinde birbiri ile ikame edilebilir olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilk ilgili ürün pazarı, “*fotokopi makineleri pazarı*”dır.

110 Fotokopi makinelerinin satışı işlemi, bu ürünlerin dayanıklı ve teknoloji içeren ürünler olması nedeniyle satış sonrası sarf malzemeleri, yedek parçalar ve servis tedarik edilmesini de beraberinde getirmektedir. Şikayet konusu uygulamalar, makinelerle birlikte kullanılan sarf malzemelerine yönelik olduğundan, bu malzemelerin başlı başına bir pazar oluşturup oluşturmadığının incelenmesi gerekmektedir. Fotokopi makineleri sarf malzemeleri, “toner”, “drum” ve “developer” olarak adlandırılan ürünlerden oluşmaktadır. Drum görüntünün kağıda aktarımı; developer da tonerin kağıda aktarımı fonksiyonlarını gerçekleştirmektedir. Bu ürünlerin birbirinin tamamlayıcısı ürünler olduğu, biri olmadan diğerinin tek başına işlev göremeyeceği ve bu ürünlerin satışı ile iştirak eden firmaların her üç ürünün de satışını yaptığı göz önüne alındığında, bu malzemelerin birlikte ilgili ürün pazarını oluşturduğunu söylemek, işbu Karar çerçevesinde, yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla ikinci ilgili ürün pazarı, fotokopi makineleri pazarının bağlantılı pazarı olan “*sarf malzemeleri pazarı*”dır.

120 I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

130 Şikayet konusu ürünler, Türkiye pazarında satışa sunulan, Türkiye’ye ya yetkili distribütörler tarafından ya da yabancı şirketlerin Türkiye’de mukim bağlı şirketleri vasıtasıyla ithal edilen fotokopi makineleri ve bu makinelerle kullanılan sarf malzemelerinden oluşmaktadır. Makinelerin müşteriler tarafından başka herhangi bir şekilde temini, veya başka bir deyişle Türkiye dışında başka pazarlardan tedarik edilmesi mümkün değildir. Bunun en önemli nedeni, bu makinelerin satış sonrası bakım ve onarım hizmetleri gerektiren dayanıklı tüketim malzemeleri olmasıdır. Sarf malzemelerinde de müşteriler bu malzemeleri ya Türkiye’de faaliyet gösteren makine sağlayıcılarından, ya da yine Türkiye’de faaliyet gösteren sarf malzemesi üreticileri ya da spot pazarlardan bu malları tedarik eden bağımsız sağlayıcılardan (paralel ithalatçılar) temin etmektedirler. Bu nedenlerle, ilgili coğrafi pazar, “*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*” olarak kabul edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

140 Fotokopi makinesi müşterilerinin makine ithalatçısı firmalarca sağlanan sarf malzemelerini kullanmaya yönlendirilmeleri, satış sonrası makinelerin bakım ve onarımını içeren bakım anlaşmaları kapsamında gerçekleşmektedir. Makine ithalatçısı firmalar, bakım anlaşmalarına, kendilerinden temin edilen orijinal sarf malzemeleri dışında malzemelerin kullanımı sonucu doğan arızaların ücretsiz bakım kapsamından çıktığı ve/veya bu malzemelerin kullanımı sonucu makinelerin garanti kapsamından çıktığı veya bu malzemelerin kullanımında ısrar edilmesi halinde bakım anlaşmasının feshedilebileceği yönünde hükümler koymak suretiyle, makine kullanıcılarının bağımsız sarf malzemesi sağlayıcılarından malzeme temin etmelerini

150 engellemeye çalışmaktadırlar. Raportörlerce yapılan incelemeler, sarf malzemesi satışı işinin, makine satışından ayrı olarak algılanmadığını, sarf malzemesi satışının, makine ithalatçıların faaliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturduğunu, satış sonrası hizmetler kapsamında elde edilen gelirlerin büyük oranda bu malzemelerin satışına dayandığını, sarf malzemeleri satışından elde edilen gelirin ise toplam gelirlerin %30-40'ını oluşturduğunu göstermektedir. Yapılan görüşmelerde, makine ithalatçısı firmalar tarafından, kendileri tarafından tedarik edilen ve uygun saklama koşullarında muhafaza edilen sarf malzemeleri dışında ürünlerin kullanımının makinenin performansını düşürebileceği ve bir süre sonra makineyi bozabileceği, bu ürünlerin makinenin teknolojisine kendi ürünleri kadar uyumlu olmadığı, bu nedenlerle bu ürünlerin kullanımının makineleri ücretsiz bakım ve garanti kapsamı dışına çıkarmasının doğal olduğu, aksi takdirde gerek 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gerekse Sanayi ve Ticaret Bakanlığı düzenlemeleri sonucu doğan yükümlülüklerinin maliyetinin ağır olacağı ifade edilmiştir.

170 Bununla birlikte, bağımsız olarak, gerek orijinal, gerekse muadil, sarf malzemesi satışı yapan firmaların ise, makine kullanıcılarının bir kısmına, bakım anlaşmalarındaki hükümlere rağmen satış yapmaya devam ettiği, ancak bu bağımsız firmaların bu kullanıcılar arasında özel olarak "copy center", bağımsız servis merkezleri gibi, malzemelere diğer kurumsal kullanıcılara oranla daha fazla ihtiyaç duyabilecek bir kitleyi müşteri edindiği anlaşılmıştır.

Diğer yandan, dosya mevcudu bilgilerinde pazara ilişkin olarak yapılan incelemeler, Türkiye fotokopi makinesi pazarında 16-17 firma olduğunu, pazarda en büyük firmanın pazar payının %15'i geçmediğini, pazarın en büyük 3 firmasının pazar paylarının birbirine yakın olduğunu, geri kalan payın ise yaklaşık 10-12 adet firma arasında paylaşıldığını; dolayısıyla pazarın rekabetçi yapıda bir pazar olduğunu göstermektedir.

180 Bu açıklamalar, Türkiye fotokopi makineleri pazarında, hem en yüksek pazar payının %15'i geçmemesi, hem de en büyük firmanın kendisine en yakın konumdaki rakiplerine kıyasla da yüksek bir pazar payı bulunmaması nedeniyle, hakim durumda bir firmanın mevcut olmadığını göstermektedir. Pazar paylarının bu derece düşük olduğu durumlarda, diğer hakim durum kriterlerinin incelenmesi gereği bulunmamaktadır.

190 Hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüslerin hakim durumda olmadığı açık olduğundan, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Durum böyle olmakla birlikte, bakım anlaşmalarında müşterileri orijinal sarf malzemesi kullanımına yönlendirici nitelikteki hükümlerin, bağlama uygulaması kabul edilmesinin de mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Zira, bu hükümlerin fotokopi makinesinin satın alınabilmesini ikinci ürün olan sarf malzemelerinin de satın alınması koşuluna dayandırmaktan daha ziyade teknik bakım ve garanti yükümlülüklerinin kapsamını belirleyici nitelikte bir düzenleme olduğu, bakım anlaşmalarındaki bu hükümlere uymayacak müşterilere hiç bir surette makine satılmaması gibi bir uygulamanın söz konusu olmadığı tespit edilmiştir.

Diğer yandan, önaraştırma kapsamına, bakım anlaşmalarında yer verilen hükümlerin, makine ithalatçısı teşebbüsler arası bir anlaşma veya uyumlu eylem sonucu oluştuğuna dair herhangi bir delil de tespit edilmemiştir. Dolayısıyla inceleme konusu uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında da bir ihlal oluşturmadığı anlaşılmıştır.

J- SONUÇ:

Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

a) Makine ithalatçısı teşebbüslerin hiçbirinin Türkiye fotokopi makinesi pazarında hakim durumda bulunmadığına, dolayısıyla inceleme konusu uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında olmadığına,

210

b) Makine ithalatçısı teşebbüsler arasında, bakım anlaşmalarında bu teşebbüslere ait sarf malzemelerinin kullanılmasının zorunlu kılınmasına ilişkin bir anlaşma veya uyumlu eylem olduğuna dair herhangi bir belge veya bulguya rastlanmaması nedeniyle Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir ihlal bulunmadığına

dolayısıyla başvuru konusu iddialara yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.